

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 36.022
Київського національного
університету
будівництва і
архітектури
доктору архітектури
професору Товбичу В.В.

Рецензія

на дисертаційну роботу Твороновича Ігоря Олександровича на тему:
«Методичні засади формування універсального дизайну громадського простору», яка представлена на здобуття ступеню доктора філософії зі спеціальності 022 Дизайн. Галузь знань 02 – Культура і мистецтво.

На рецензію представлено текст дисертації, загальним обсягом текстової частини – 232 сторінки, ілюстрацій – 36 сторінок, додатками, зі списком використаних джерел із 302 найменувань.

Запропоноване дисертаційне дослідження присвячено актуальній проблемі формування універсального дизайну громадського простору. У фокусі уваги здобувача актуальна проблема розвитку універсального дизайну, яка може бути корисною як дослідникам і практикам з питань інклюзії та дизайну, так і людям з особливими потребами та всім іншим групам населення. Доречним і важливим вбачається звернення до теми дослідження на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України, коли існує підвищений попит на впровадження елементів доступності у предметно-просторове середовище громадського простору для людей з особливими потребами. Відповідно зростає необхідність розвитку концепцій

інклюзії, у тому числі за рахунок застосування засобів універсального дизайну, що потребує формування наукового підходу із розроблення апарату досліджень з аналітичних позицій, актуальності даної проблематики як в Україні, так і в світі для забезпечення подальшої якісної реалізації проєктів з дизайну за означеними принципами.

У дисертаційному дослідженні автором визначені об'єкт та предмет дослідження. Об'єктом даного дослідження виступає дизайн громадського предметно-просторового середовища. Предметом дослідження є теоретичні засади та методика формування громадських просторів колективної дії на принципах універсального дизайну. В роботі визначено мету та методи дослідження, актуальність теми, наукову новизну та його практичну цінність.

Зміст основних положень дисертації розкривається у вступі та 3 розділах роботи, а також узагальнюється в її висновках. У розширеній анотації окреслено структуру дисертації: Розділ I «Ступінь вивчення питання універсального дизайну та методи дослідження»; Розділ II «Теоретичні та методичні основи формування громадського простору колективної дії за принципами універсального дизайну»; Розділ III «Принципи організації предметно просторового середовища колективної дії». У загальних висновках визначаються підсумки дисертаційного дослідження, основні здобутки роботи та положення, які виносяться на захист як провідні.

Аналіз винесеного на розгляд дисертаційного дослідження засвідчив наукову обґрунтованість його висновків і результатів, які опубліковані у достатній кількості статей у вітчизняних фахових наукових виданнях та у закордонному виданні, загальною кількістю 5 робіт, а також обговорювалися на 4 наукових та науково-практичних конференціях різного рівня. Тема дисертації пов'язана з комплексною дослідницькою роботою кафедри образотворчого мистецтва і архітектурної графіки КНУБА. Результати дослідження впроваджено у проєктно-дослідницькі роботи (у діяльність

архітектурного бюро «В. Шкрогаль», проєктну пропозицію інклюзивної аудиторії в КНУБА), а також у навчальний процес (програма «універсальний дизайн, інклюзія»), що підтверджується відповідними актами про впровадження.

Характеризуючи представлене дисертаційне дослідження в цілому, слід відзначити його достатньо високий науковий рівень, актуальність та новизну теоретичних положень і практичних здобутків. До позитивних якостей дисертації слід віднести логіку та послідовність викладеного матеріалу та ілюстрацій, які наочно демонструють основні положення дослідження.

Запропонована здобувачем екстраполяція феноменологічного методу в область досліджень дизайну представляє собою певну новизну. Автор зазначає, що така екстраполяція є виправданою завдяки інтерсуб'єктивній природі процесів інклюзії та універсального дизайну. Оскільки у попередніх працях даної галузі знань автори уникали застосування феноменологічної термінології, що могло бути виправдано традиціями галузі та пануванням тренду постпозитивізму, то у даній праці автор намагається знайти місце для термінів та методів запозичених з філософії феноменології, постструктуралізму та ситуаціонізму у площині дизайн теорії. Саме тому терміни та структури при перенесенні у нову площину набули нового значення та змінили саму логіку погляду на проблематику, а отже дана ситуація є відносно новою для галузі знань дизайну. Це можна сприймати як перевагу і одночасно як недолік. Перевага запропонованого здобувачем підходу вбачається у новизні та спробі прояснення складних процесів та явищ дизайну на стадії передпроєктного аналізу у той час як недолік полягає у недостатній перевірності визначених у дослідженні термінів та їх структури досвідом і часом. Проте варто відзначити, що пропозиція здобувача зміни оптики через зміну методів погляду на феномени інклюзії і універсального дизайну є достатньо перспективною практикою зважаючи на саму сутність інклюзії як процесу, а не як стабільної системи.

В роботі викладені питання впровадження теоретичних засад універсального дизайну у методику формування простору колективної дії, а також феноменологічного підходу у теоретичну площину універсального дизайну, умови за яких виникає бар'єрна ситуація та сам процес інклюзії. Цікавим є підхід, в якому здобувач розглядає бар'єрну ситуацію через призму інтенціональної свідомості суб'єкта. За допомогою окреслення взаємодії безбар'єрності та бар'єрності у структурі поля, утвореного ситуацією, автор розробив відповідні схеми, які у роботі представлені рисунками. Особливу увагу автор приділяє коворкінговим середовищам, які мисляться ним як прототиipi просторів колективної дії, підкреслюючи, що їх можна сприймати як просторові втілення певних принципів суспільних відносин, виокремлюючи деякі принципи, які відображають структуру праці та реакцію на ситуацію постмодерну, а також виділяє ключові принципи інклюзивної парадигми.

Порушень академічної доброчесності в дисертації та наукових працях, у яких опубліковані основні результати дисертаційного дослідження І.О.Твороновича не виявлено.

Оформлення дисертаційної роботи за структурою, мовою та стилем викладання відповідає вимогам до оформлення дисертацій. Загалом дисертаційне дослідження здійснено на достатньо високому науково-теоретичному рівні.

Разом з тим, в процесі ознайомлення з поданим на розгляд матеріалом, виникли деякі зауваження і побажання. Серед них хотілося б підкреслити наступні:

1. Робота потребує певного редагування текстової частини та оформлення ілюстративного матеріалу, які здобувачу пропонується усунути при підготовці роботи для подання на захист. Наприклад, помилки у назві 1.3, стор. 37 та інші; повторення однакових підписів під рисунками та формальний підхід до підписів рисунків, що не розкриває суті їх використання для розкриття теми дослідження: рис. 3.15 – 3.17, стор. 224, 225; рис. 3.14, стор. 205 – взагалі відсутній підпис лише посилання на

- джерело інформації; у наведених схемах подекуди дуже дрібний та нерозбірливий текст рисунків: рис. 2.19, стор.117 та інші.
2. У тексті використовується велика кількість термінів, запозичених із суміжних або інших спеціальностей таких як психологія, філософія, соціологія. Використання спеціалізованих термінів із інших спеціальностей може призвести як до покращення розуміння так і до втрати фокусу уваги на вже встановленій проблематиці дизайну. Рекомендується додати у дослідження термінологічний словник для кращого сприйняття та коректного розуміння значної кількості термінів, що використовується здобувачем у дослідженні.
 3. У Вступі не конкретизовано відповідність представлених у дисертаційному дослідженні положень затвердженому стандарту спеціальності 022 Дизайн.
 4. У Розділі I інформація носить загально-описовий характер. Рекомендується акцентувати увагу на закономірностях формування універсального дизайну, додати наочності теоретичним положенням за допомогою схем, діаграм, рисунків у відповідності з предметом дослідження.
 5. Пропонується привести до чіткої відповідності завдання і висновки дослідження, останні подекуди носять загальний характер та не вказують на отриманні здобувачем конкретні результати.
 6. Слід звернути увагу на оформлення списку використаних джерел відповідно до існуючих стандартів.
 7. В тексті присутні посилання не на всі додатки, які використовуються у дисертації. У вступі при опису обсягу роботи не вказані додатки та їх обсяг.

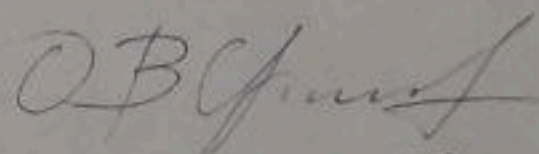
Слід зазначити, що наведені зауваження не зменшують загального позитивного враження від роботи. Дисертаційне дослідження має виражену актуальність, наукову новизну і практичну цінність. Беручи до уваги

викладене вище, можна зробити висновок, що дисертація Твороновича Ігоря Олександровича на тему: "Методичні засади формування універсального дизайну громадського простору" є завершеним науковим дослідженням, в якому вирішується важливе актуальне наукове завдання щодо теоретичного обґрунтування формування універсального дизайну громадського простору та розроблені науково-практичних рекомендації щодо методу передпроектного та проектного аналізу, що має суттєве значення для певної галузі знань та підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень та особистий внесок здобувача в науку. Дисертація виконана на достатньо високому науковому рівні, а результати досліджень є важливим внеском в подальший розвиток теорії і практики формування універсального дизайну.

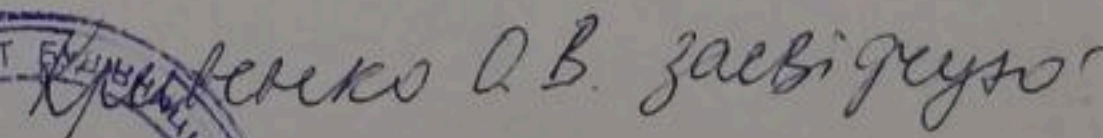
Все це дає право рекомендувати дисертаційне дослідження до передачі у спеціалізовану вчену раду і до прилюдного захисту.

Рецензент:

Доктор технічних наук,
професор, професор кафедри
архітектурних конструкцій КНУБА

Кривенко Ольга Віталіївна

15.03.2024

Підпис Кривенко О.В. завідувач

Секретар КНУБА

